

“Zie, ik maak alles nieuw!”

(Openb. 21,5)

Herevangelisatie van kerkverlaters

Paasboodschap van het Comité Christelijke Kerken (CCK)

4 april 2021

Pasen is het feest van de overwinning van het leven op de dood. God heeft zijn Zoon Jezus opgewekt opdat wij allen ten volle zouden leven. In dit licht heeft het Comité Christelijke Kerken vaak maatschappelijke problemen aangekaart waarbij de machten van de dood werden benoemd en ontmaskerd. Herhaaldelijk hebben wij opgeroepen tot het bevorderen van een rechtvaardiger en vreedvoller samenleven. Wij willen nu ook kritisch naar onszelf kijken als lidkerken van het CCK. Ontegenzeggelijk is het zo dat leden de traditionele kerken verlaten en hun heil zoeken bij jongere christengemeenten. Dit verlaten van de kerk is een wereldwijd probleem, met uitzondering van enkele Afrikaanse en Aziatische landen. In het rijke westen neemt het atheïsme toe of zijn er mensen die wel in iets geloven maar dat ‘iets’ geen naam willen geven. In onze Caribische regio sluiten de gelovigen zich bij jongere christelijke gemeenten aan omdat ze ontevreden zijn over de kerk waarin zij als kind zijn gedoopt en opgevoed. Het is wel opmerkelijk dat bij de volkstelling van 2012 veertigduizend mensen hebben gezegd geen religie te hebben.¹ Daarbovenop zijn er ook nog minstens zeventienduizend mensen die op de vraag over hun geloof hebben geantwoord: “Weet niet” of “Geen antwoord.”² Onze aandacht in deze brief gaat niet zozeer uit naar hen, maar naar de geliefde kinderen die de moederkerk verlaten. Het is zeker niet zo dat de kerken uit de traditie doodbloeden of leegstromen zoals wel eens beweerd wordt, maar het is overduidelijk dat steeds meer mensen zeggen christen te zijn maar niet bij een bepaalde kerk willen behoren. De bekende spreuk ‘Yes to Jesus, no to the church’, spreekt boekdelen en doet ons hart als geestelijke vaders en moeders pijn. We vragen ons voortdurend af wat wij verkeerd doen en waarom onze kinderen het ouderlijk huis verlaten en het eten van de burens lekkerder vinden.

Redenen om de kerk te verlaten

Voorzover ons bekend, is er in Suriname geen wetenschappelijk onderzoek gedaan om dit fenomeen te beschrijven en de oorzaken aan te geven. Velen hebben wel een stellige mening klaar, maar zelden hebben zij hun mening onderbouwd met feiten of vergeten zij de mening te vragen van de kerkverlaters zelf. In de Verenigde Staten van Amerika, waar een soortgelijk probleem zich voordoet, is er wel wetenschappelijk onderzoek gedaan.³

In de VS zeggen 80 miljoen mensen – dat is 26% van de bevolking – dat ze niet tot een bepaalde godsdienst behoren. In de leeftijdscategorie van onder de dertig jaar stijgt dit

¹ Algemeen Bureau voor de Statistiek, Resultaten Achtste (8e) Volks- en Woningtelling in Suriname – (Volume I) Demografische en Sociale Karakteristieken en Migratie, sept. 2013; p. 75.

² Totaal zegt dus meer dan 10% van de Surinaamse bevolking dat ze geen godsdienst hebben of daar geen antwoord op weten.

³ De navolgende informatie is grotendeels genomen uit een videopresentatie van Mgr. Robert Barron, hulpbisschop van het aartsbisdom Los Angeles, getiteld: “Stay with us: evangelizing the disaffiliated” (beschikbaar op Youtube).

cijfer naar 40%. Dat is heel erg verontrustend. Bij iedere gedoopte die erbij komt, zijn er gemiddeld zes gelovigen die de kerk verlaten. Vroeger was het nog zo dat de jongeren de kerk verlieten maar toch nog gelovig bleven. Een recente studie naar het gedrag van de iGeneration of iGen – dat is de generatie die volgt op de millennials en die opgegroeid is met mobiele technologie in een wereld die constant verbonden is door social media en gefixeerd op digitale beeldschermen – toont aan dat zij tegenwoordig helemaal niet meer gelovig meer zijn. Ze worden de Nons genoemd. Hetzelfde fenomeen zien we ook in Europa. Waar de millennials⁴ nog zeiden in iets te geloven, de iGen gelooft in niets. Zochten vroegere generaties naar zekerheid, tegenwoordig zijn de jongeren steeds meer comfortabel met de onzekerheden in het leven. Ze hoeven geen antwoorden, ze zijn content met de vragen. Het zou zeker de moeite waard zijn om een studie te doen bij onze eigen jongeren om onze eigen data te hebben, maar door de ‘interconnectedness’ door de sociale media en de mode trends mogen we voorzichtig aannemen dat zich in ons land dergelijke verschuivingen ook voordoen.

Waarom verlaten kerkleden de kerk?

In Amerika hoeft men niet te gissen naar de redenen. Er is genoeg wetenschappelijke data voorhanden waar jongeren zelf de redenen vertellen waarom ze vertrekken. De helft van de geïnterviewden geeft als voornaamste reden aan het gebrek aan geloof in wat de kerk leert. Ze vinden geen antwoorden voor hun levensvragen in de kerk. Deze mening wordt sterk gerelateerd aan de strijd tussen godsdienst en wetenschap. Voor hen is het geloof irrationeel. Ruim 95% van deze jongeren vindt dat er een discrepantie bestaat tussen wetenschap en geloof en waar er een conflict is, zal uiteindelijk de wetenschap volgens hun altijd winnen. Het geloof in God is achterhaald en alles is door de wetenschap te verklaren.

Een tweede reden is dat jongeren religie associëren met geweld. Volgens hen zijn er zoveel conflicten in de wereld omdat er een grote mate van intolerantie is onder gelovigen. Als derde reden wordt genoemd het conflict tussen wat de kerken voorschrijven en de cultuur van ‘self-invention’ d.w.z het individu mag zelf bepalen wat goed en kwaad is. Ik mag zelf invullen wat voor mens ik wil zijn. Niemand moet voor mij komen bepalen wat ik wel of niet moet doen. Wie aandachtig luistert naar de hedendaagse muziek en kijkt naar de populairdere films of een serieus gesprek aangaat met de jongeren ontdekt snel deze levensfilosofie. Mijn vrijheid bepaalt wie ik ben. Het existentialisme⁵ is de default mentale instelling van de jeugd. Deze houding conflicteert meteen met een godsdienst die duidelijk zegt wat de essentie van de mens is en een uitgewerkte ethische leer heeft. Er zijn ook andere redenen die meer met de intermenselijke sfeer te maken hebben. Zo vinden jongeren kerkmensen hypocriet of ze hebben een nare ervaring met de geestelijke of andere wedijverende gelovigen. Een trieste reden is wel dat ze de warmte en hartelijkheid missen in de traditionele kerk. Een geïnterviewde zei dat hij de kerk verlaten heeft maar dat niemand ooit enige belangstelling heeft getoond om te vragen naar de reden van het verlaten van de kerk. “Je gaat naar de kerk maar je had net zo goed niet hoeven te gaan want niemand mist je.”

⁴ Met ‘millennials’ wordt verwezen naar dat deel van de bevolking dat geboren is aan de ‘vooravond’ van het nieuwe millennium, en wel tussen 1981 en 1996 (Pew Research Center).

⁵ Het existentialisme is een 20e-eeuwse filosofische en literaire stroming die individuele vrijheid, verantwoordelijkheid en subjectiviteit vooropstelt. Het beschouwt iedere persoon als een uniek wezen, verantwoordelijk voor eigen daden en eigen lot.

Een reden die we zeker niet onder stoelen of banken mogen schuiven zijn wel de vele seksuele en financiële schandalen rondom geestelijken en religieuzen. Deze schandalen ondermijnen het geloof van binnenuit. En als laatste, maar zeker niet de onbelangrijkste reden, wordt de leer van de kerk over seksualiteit genoemd. Het gaat dan om zaken uit de leer als huwelijk en echtscheiding, homoseksualiteit, en voor de iGeneration is het de genderdiscussie.⁶ De Amerikanen hebben harde data hierover verzameld, wij niet, maar eenieder die deze redenen overweegt zal tot de conclusie komen dat er tenminste een echo hiervan te vinden is bij onze jongeren. Hoewel de leer van de kerk over deze zaken niet zal wijzigen, kunnen wij er wel een luisterend oor voor hebben en de discussie op een respectvolle en niet belerende wijze aangaan.

Hoe kunnen wij weer uitnodigend zijn voor hen?

Bij deze vraag hoort natuurlijk tegelijk de vraag: hoe voorkomen wij dat er zoveel kerkverlaters zijn? De tweede vraag is veel belangrijker dan de eerste. We noemen vijf redenen die ook gebaseerd zijn op statistische data. Als eerste noemen wij: betrek jongeren in het werk van de kerk voor gerechtigheid, want ook al hebben jongeren heel veel moeite met de leer van de kerk, ze kunnen toch veel waardering opbrengen voor de strijd van de kerk om een rechtvaardiger samenleving te bewerkstelligen. Vanaf het begin van de kerk in het nieuwe testament was de aantrekkingskracht de liefde die christenen voor elkaar hebben en het feit dat ze “alles gemeenschappelijk hadden en hun voedsel broederlijk deelden en er was niemand die gebrek leed.”⁷ De charitatieve werken van de kerken worden door jongeren enorm geapprecieerd. Laat bijvoorbeeld de catechese van jongeren samengaan met een stage in een kinder- of bejaardentehuis of een andere kerkelijke sociale instelling.

Ten tweede: kies voor de esthetische weg, laat de jongeren zien wat voor schoonheid er is in de bouw van onze kerken, de kunstwerken, de eeuwenoude en moderne spirituele muziek, onze proza en poëzie. Een wandeling in onze kathedraal of luisteren naar de arias gezongen door Denise Jannah onder begeleiding van iemand die de schoonheid ervan weet te beduiden is veel effectiever dan een strenge leer over seksualiteit. Het is uiteindelijk de schoonheid van de kerkelijke kunst en liturgie die de gelovige helpt om Gods mystieke aanwezigheid ten diepste te ervaren. Ten derde: benader het geloof vanuit de intellectuele en de rationele dimensie en stop met het instampen van de doctrine. Ga de discussie aan met de jongeren die vele vragen hebben en die willen beredeneren en vergelijken met de antwoorden die de wetenschap geeft. Onze jongeren kunnen zeer ingewikkelde boeken lezen over wetenschap, maar bij godsdienst geven wij hen een pamflet met een simplistische verklaring. Ten vierde: maak iedere parochie of gemeente tot een gemeenschap van missionaire discipelen. Laat de gemeente of parochie vreugdevol naar buiten treden om enthousiast het geloof uit te dragen op een creatieve wijze zonder om opdringerig te zijn. Onze kerken zijn verworpen tot plaatsen waar mensen zich als in een bunker terugtrekken in plaats van gezamenlijk erop uit te gaan om te verkondigen dat de Heer leeft. We moeten durven iets te eisen van onze jongeren; tot nu toe is onze houding nog te vrijblijvend. Ten vijfde: we zullen digitale

⁶ Deze discussie gaat over wat in de medische wetenschap genoemd wordt genderdysforie: mensen met genderdysforie voelen een zeker onbehagen omdat ze een verschil ervaren tussen hun genderidentiteit ('het zich man of vrouw voelen') en hun lichamelijk geslacht ('het biologisch man of vrouw zijn'). Vanwege de existentialistische filosofie mag iedereen vrij beslissen welke gender men wil bezitten en ook de zodanige fysieke veranderingen aanbrengen.

⁷ Handelingen 2,44-45.

missionarissen moeten zijn. Al onze programma's zijn erop gericht om de jongeren naar onze kerken te halen terwijl zij in een digitale wereld leven. Ze zullen niet fysiek naar ons komen. We zullen naar hen toe moeten gaan. Want het is wel godsvoorzienigheid te noemen dat in een tijd met veel kerkverlaters wij de digitale snelwegen hebben om gemakkelijk met onze jongeren te communiceren die als het ware in een digitale wereld leven. De meeste geestelijken zijn echter digibeten en tonen geen enkele interesse in de sociale media. De huidige ontwikkelingen in de informatie- en communicatietechnologie zijn net zo revolutionair als de uitvinding van de boekdrukkunst. Als we op dezelfde voet doorgaan zullen we als kerken binnen niet al te lange tijd irrelevante archaïsche instituten worden. We dienen in communicatie te zijn met de zaden van het geloof die in de seculiere cultuur verborgen liggen. Geestelijken dienen daarom de films te kennen waarnaar de jongeren kijken of de muziek die ze beluisteren of de boeken die ze lezen. Al onze geestelijke leiders zijn opgeleid en zitten vast aan een parochie of gemeente en haast niemand wordt vrij gemaakt om fulltime op professionele wijze pastor te zijn op de sociale media. Tenslotte zullen we als geestelijken en gemeenteleden mensen van innig gebed moeten zijn. We zullen de kerkverlaters voortdurend bij God moeten aanbevelen. Dat aanhoudend gebed overwint alles.

Besluit

Met deze overwegingen hebben we naar onszelf willen kijken. Traditioneel is deze brief gericht aan de gelovigen. Die moeten het lezen en gehoorzaam navolgen. Wij willen met die traditie breken en willen deze brief zien als de grondlaag bij het schilderen van een huis. Wij nodigen alle gelovigen uit om hun commentaar op onze gedachten te formuleren, ons waar nodig te corrigeren of ons te attenderen op zaken die we over het hoofd hebben gezien. We plaatsen deze brief dan op de digitale snelweg en hopen ook daar de verrezen Heer te ontmoeten.

Paramaribo 4 april 2021

Het Comité Christelijke Kerken:

De Anglicaanse Kerk

De Evangelische Broedergemeente in Suriname

De Evangelisch Lutherse Kerk in Suriname

De Hervormde Kerk in Suriname

Het Leger des Heils

Het R.K. Bisdom Paramaribo